

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 60 (1946)

Artikel: Dicziunari rumantsch Grischun : rapport per l'an 1945
Autor: Schorta, Andrea
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-215280>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.04.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

bien drama, en bien lungatg popular, vala aunc adina bia depli ch'in original mediocheret! — E lu ch'ins emblidi mai: Igl esit per texts de teaters romontschs ei oz aschi gronds, che nus savein ensumma buca dar il damogn, ch'entras bunas ed adequatas translaziuns; mo duess quei dacheudenvi daventar pli e pli cun recuorrer alla litteratura taliana e franzosa — e bia meins alla tudestga!

In u l'auter dils lecturs de quest Muossavia vegn podà a far egls, che quei u tschei text ei *buca* registraus. Quei po derivar dacheu ch'el vala pauc, linguisticamein u era quei che pertegn il cuntegn! Da l'autra vard concedein nus bugen ch'aunc beinenqual toc havess giu l'honor de vegnir registraus; mo tgi less saver tut en quels graus, cunzun sch'ins ha giu aschi pauc success culs appels ch'ei vegni fatgs da nossa vard, aschibein all' adressa de singuls sco de societads?! Dil reminent ei la Ligia Romontscha zun cuntenza ed engrazievla, sch'ella vegn fatga attenta sin tals texts. En gliez cass san ins lu, da temps en temps, publicar novas agiuntas.

Concludend nossa cuorta revista, lein nus buca tralasar d'engraziar cordialmein a tuts quels ch'ei stai gideivels en nossa stufia e fadiusa lavur e che han era susteniu quella cun tutta beinvuglientscha.

In tut spezial engrazi oravon tut a sgr. Stiafen Loringett, president della Ligia Romontscha, che ha adina puspei tratg e stuschau e giu grond quitau che quest «Muossavia dramatic» vegni finalmein realisaus.

Igl autur.

Dicziunari rumantsch Grischun

Rapport per l'an 1945.

Daspö divers ans il redactor dal «Dicziunari rumantsch grischun» incuraschè da la «Cumischiun filologica» s'occupa dal plan da publichar ün rapport general da las lavuors vi al DRG da seis cumanzamaint l'an 1904 fin hoz. Ün tal rapport general stuvess esser bler plü adattà per metter in relief la via inchaminada da l'ouvra durant oramai quatter decennis. Las stantusas lavuors da preparaziun, la collecziun d'ün material da passa 700 s-chaclas cedlas ordinadas e classificadas tenor principals scientifics, il stüdi cuntin dals

idioms rumantschs, da la litteratura veglia e moderna, dals custüms ed üsanças, da las metodas da lavurar la terra, da tuot l'infinità da particularitats folcoristicas i'l plü vast sen dal pled, da tuot quaist ils rapports annuals muossan be üna sblacha sumbriva. Ün rapport general füss dimena zuond bramà da tuots amis da l'ouvra chi tscherchan üna survista plü vasta e plü detagliada co quella datta aint ill' introducziun al prüm volüm dal DRG. Ma ün rapport uschè nun as lascha far in prescha; el dumanda bleranzi eivnas da preparaziun e da lavur. Pürmassa l'an scuors nun ans permettet per bliers motifs da'ns dedichar plü intensivamaing ad ün tal rapport ed uschè il stuvains danouvmaing suspender. Nus relatain dimena eir quaista vouta be davart la lavur fatta durant l'an passà, v. d. il 1945.

Manuscrit.

Intuorn la mità da gün arrivettans cun la redacziun a la fin dal custab A. Davo avair redat e copchà l'artichel *azur* chi ans paraiva quasi simbolic davo divers ans da lavur interruotta uschè suvent tras servezzan militar, festagettans quaist rar evenimaint cun üna visita a prümarians ed alps da Haldenstein ed Untervaz. Ün di plain sulai ans invidet a schmanchar ils strapatschs fats e ris-char frais-chamaing ils prüms pass aint pel custab B. Ils vasts registers chi as rechattan a la fin dal prüm volüm ans occupettan alura amo fin aint pel december, adonta cha nus ils avaivan preparats daspö ans fand ils excerpts necessaris our da las archas stampadas in buna part in servezzan militar. Eir ils prüms artichels pel custab B pudettan amo gnir miss suot tet ant cha l'an giaja a fin.

Stampa.

Durant l'an scuors gnittan publichats ils faschiculs 11 e 12. Dal faschicul 13 mancaivan a Nadal 1945 amo ils registers. Sco già manzunà cuortamaing in nos ultim rapport cumparittan in quaists duos faschiculs üna seria dad artichels da la penna da sr. dr. Alfons Maissen. Ad el affidettans specialmaing artichels da taimpra preponderantamaing sursilvana o catolica sco *aug* «*Onkel*», *augse-gner* «*Ehrentitel des katholischen Pfarrers*», *auncallura* «*dennoch*», *aunz I* «*Fischangel*», *aunz II* «*Garbensäule*», *aurur* «*Morgen-*

grauen», *avadessa* «Äbtissin», *avat* «Abt», *aveave* «Muttergottesstatue», *avemaria* «Ave Maria», *avira* «Schimpfwort», e dasper oters artichels plü pitschens, finalmaing amo l'artichel illustrà *avna* «Hafen» chi ans quinta ün interessant toc istorgia da la chadafö grischuna, intretschà cun da tuottas sorts bels detagls folcoristics. Al suotsegnà restet l'incumbenza da rediger a fin la seria dad artichels derivats dad *aua* (sco *auaretsch*, *auaria*, *auaröl*, *auazun* etc.) megl-inavant ils artichels da character preponderantamaing grammatical sco *auncha*, *avoir*, *avant*, chi delucideschan fich bain l'enorma ricchezza da fuormas foneticas e da möds d'impuonder ün pled illa construcziun. Tals artichels forsa main badats dals lectuors na specialisats, vegnan tuts suot ögl tuot specialmaing dals linguists e sun suottaposts a fich severs examens. Da lur qualità dependa üna buna part la reputaziun da l'ouvra, e perque nun avainsa spargnà ne temp ne fadia per ils glimar e revair adüna darcho ant co ils surdar a la stampa. Dasper tals artichels ans para la lavur vi da tscherts oters sco *avaina* «Hafer», *avez* «Weisstanne», *avrigl* sco üna recreaziun, sco il sgiar sü da munts davo avoir dat da la bratscha eivnas a la lunga sül fuond chasan.

Collecziun da material linguistic.

Nos «Dicziunari rumantsch grischun» po restar fidel a sias miras be sch'el resta cuntinuantamaing in stret contact cun la lingua vivainta, be sch'el taidla adüna darcho als accords dals idioms tschantschats, sch'el observa attentamaing las tendenzas linguisticas chi as paleseschan illa litteratura moderna. El ais eir oblià da cumplettar adün' inavant seis material tras novas perscrutaziuns our ils cumüns e tras novs excerpts fats tenor puonchs da vista chi s'accordan cun las incumbenzas modernas da la scienza.

Davo avoir gnü incorporà las 178 000 cedlas manzunadas in nos ultim rapport (voir Annalas 58, p. 243) as mantunet subit ün nouv bloc d'excerpts chi s'amuntaiva a la fin dal 1945 darcho a var 50 000 cedlas. Id as tratta in buna part d'excerpts our da la litteratura sursilvana moderna, ma eir our da litteratura scientifica. Il rechav da mincha cudesch o manuscrit vain registrà davoman in ün quadern, uschè cha nus ans pudain orientar facilmaing cura e tras chi ch'el ais gnü excerptà e quantas cedlas ch'el ha früttà. Nus

desistin da publichar quaists detagls eir aint in noss rapports fin al momaint cha'l grand program da spoglimaint sarà realisà in sias parts principalas.

Il material in transcripziun fonetica cha noss artichels spor-dschan deriva in buna part da las tabellas foneticas fattas l'an 1903 tras dr. Robert de Planta per 89 cumüns rumantschs. Grazcha ad üna subvenziun our dal fuond chantunal da lotaria e grazcha a l'agüd da sar stud. phil. Andri Peer chi as mettet gentilmaing a nossa disposiziun avains pudü cumplettar nossas tabellas foneticas tras novas collecziuns in 29 oters cumüns rumantschs. Nus posedain uossa dimena tabellas foneticas per passa 80% dals cumüns rumantschs. Sar Andri Peer chi lavuret cun perseveranza ed exactezza merita nos public ingrazchamaint.

Ordinaziun.

Tuot material nouv po gnir utilisà be sch'el vain ordinà conscienzusamaing ed incorporà aint illas cartotecas grandas. Quaista lavur gnit preparada da gfra. Tina Conrad chi ordinet alfabetica-maing tuot las cedlas, tant quellas fattas dad ella svesse co quellas furnidas dals duos redactuors e da collavuratuors occasionals. Üna buna part da quaist material ais eir fingià a lö aint ils blocs grands.

Uschè nossas ricchezas linguisticas archivadas in noss büros as augmaintan ad ögl vezzand. Il büro dal DRG chi l'an 1935 ha chattà lö a Cuaira in ün sulet local impla uossa cumprais la biblioteca ed il material dal Cudesch da Noms ün' intera abitaziun e fingià cumanzaina darcho a resentir dapertuot la mancanza da lö tant per nossas cedlas co pels cudeschs. Ils prossems ans ans portaran dimena eir in quaist rapport novvs pissers. Tuottüna constatains cun viva satisfacziun cha noss instrumaints da lavur, tant las cartotecas co la biblioteca, as perfecziuneschan ad ögl vezzand da maniera cha la lavur da redacziun dvainta plüvieplü facila ed agreabla.

Eir durant l'an 1945 avains darcho pudü experimentar quant prezius cha l'agüd da la «Cumischiun filologica» e la «Suprastanza» ais per noss' ouvra e resguardain per ün' onur da pudair exprimer ad ellas ed a tuot noss oters collavuratuors ün chod grazcha fich.

Andrea Schorta.